

Programma van maatregelen bij Archeologienota :
Aarschotsesteenweg 6, Lier
(prov. Antwerpen)

Robby Vervoort
Freelance Senior Archeoloog
Borgerhout, maart 2021

Titel

Programma van maatregelen bij Archeologienota:
Aarschotsesteenweg, Lier
(prov. Antwerpen)

Auteur

Robby Vervoort

Opdrachtgever

Alpha Studieburo bvba

Projectcode

2021B390

Plaats en datum van uitgave

Borgerhout, maart 2021

Reeks

RVFSA-Rapport, 105

Inhoud

1. Technische fiche/administratieve gegevens	3
2. Inleiding	6
3. Onderzoeksvragen en synthese	6
4. Kennisvermeerderingspotentieel van het projectgebied	9
5. Programma van maatregelen.....	9

1. Technische fiche/administratieve gegevens

Naam site

21-LIE/AAR-2021B390

Ligging

Antwerpen, Lier

Aarschotsesteenweg 6

Kadastrale gegevens projectgebied

Lier: 3de Afdeling, Sectie D

Perceelnummers: 7D, 71D

Bounding Box

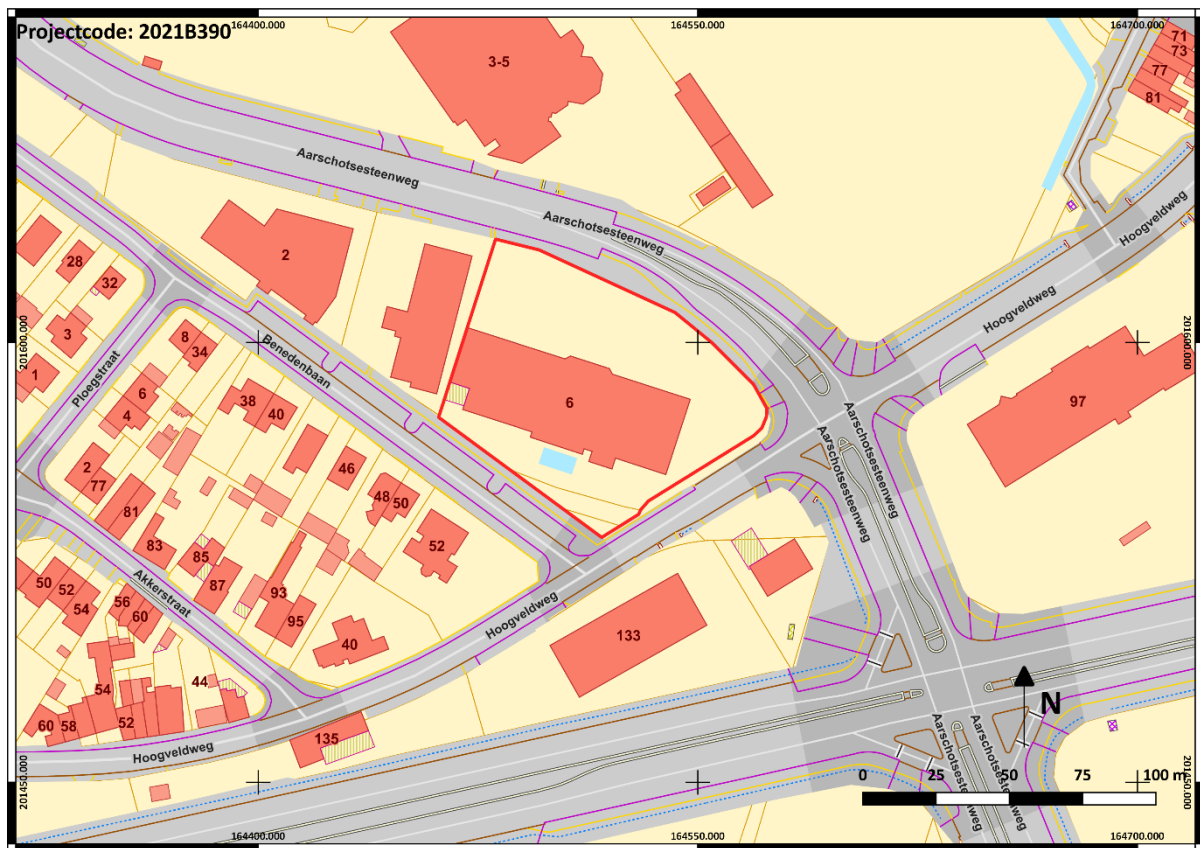
X164461,5 Y201574,6

X164517,7 Y201533,4

X164573,9 Y201576,2

X164542,1 Y201610,4

X164481,2 Y201635,0

Figuur 1: Kadasterkaart met aanduiding onderzoeksgebied (1/1000)

Onderzoek

Archeologisch en geschiedkundig bureauonderzoek

Projectcode

2021B390

Opdrachtgever

Alpha Studieburo bvba

Contactpersoon opdrachtgever

Mevr. Gerda Peiffer

Uitvoerder

Robby Vervoort. Freelance Senior Archeoloog. Research & Consultancy.

Erkend archeoloog

Robby Vervoort OE/ERK/Archeoloog/2016/00126

Nummer wettelijk depot

Niet van toepassing

Termijn

24 februari - 7 maart

Geplande ingreep

Slopen bestaande bebouwing en verharding, bouwen restaurant en fitnesscentrum, aanleggen nutsvoorzieningen, wegenis en parking en groenaanleg.

Geldende wetgeving en voorwaarden

Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014. De melding werd opgesteld overeenkomstig de Code van Goede Praktijk. De totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft, bedraagt 3000m² of meer, zoals bepaald in artikel 5.4.2 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en is gelegen buiten een zone waarop lagere oppervlaktecriteria van toepassing zijn. De totale oppervlakte is groter dan 1000m².

Randvoorwaarden

Het projectgebied is slechts gedeeltelijk toegankelijk door de aanwezigheid van verharding en bebouwing. Het projectgebied is op het gewestplan geheel binnen recreatiezone gelegen.

Doelstelling

Het doel van deze archeologienota is om via de tot op heden beschikbare bronnen na te gaan wat het archeologische potentieel van het projectgebied is, wat de mogelijke bedreigingen zijn voor het eventueel aanwezige bodemarchief, en hoe hiermee dient omgegaan te worden.

Vraagstelling

- Wat is de landschapshistoriek van het projectgebied?
- Welke archeologische sites zijn gekend in of nabij het projectgebied?

- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische en cultuurhistorisch potentieel van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?
- Levert het huidige bronnenmateriaal voldoende info op? Zo neen, is er een vervolgonderzoek nodig en welke methode levert het meeste informatie op?

Thesaurus

Archeologienota, bureauonderzoek

2. Inleiding

Doel van dit bureauonderzoek is het verkrijgen van een bekrachtigde archeologienota naar aanleiding van een geplande omgevingsvergunningsaanvraag met het oog op het bouwen van een restaurant en fitnesscentrum na de sloop van de bestaande bebouwing te Lier, Aarschotsesteenweg 6. In deze archeologienota wordt via een bureauonderzoek nagegaan welke mogelijke archeologische en cultuurhistorische waarden zich binnen het projectgebied bevinden. Het projectgebied wordt in eerste instantie binnen een grotere context geplaatst. Vervolgens wordt nagegaan wat de recente gebruiksgeschiedenis van het projectgebied is en wat hiervan de mogelijke impact was op perceelsniveau. Tevens wordt de mogelijke impact van de geplande werken op het eventueel aanwezige archeologische potentieel besproken. Op basis van alle voorhanden zijnde gegevens wordt vervolgens een programma van maatregelen voorgesteld.

3. Onderzoeksvragen en synthese

Op basis van de beschikbare bodemkundige, historische, cartografische en archeologische gegevens over het projectgebied en zijn ruimere omgeving kan geconcludeerd worden dat het terrein een lage kans heeft op de aanwezigheid van waardevol archeologisch erfgoed met een hoog potentieel op kennisvermeerdering.

Op basis van historisch cartografische en bodemkundige gegevens blijkt dat het terrein zich situeert in de alluviale overstromingszone van de Grote Nete die ongeveer 180 meter ten noorden van het terrein stroomt. Ter hoogte van het projectgebied wordt grasland en moerassige zone weergegeven. Ook de gegevens op de bodemkaart lijken dit te bevestigen met de aanwezigheid van een uiterst natte kleibodem zonder profielontwikkeling in het grootste deel van het projectgebied.

Deze situatie lijkt onveranderd te blijven tot het einde van de 20ste eeuw. De luchtfoto uit 1971 toont nog vrijwel dezelfde situatie als afgebeeld op de 19de eeuwse kaarten. Pas na de realisatie van de

Aarschotsesteenweg wordt het terrein in gebruik genomen en ontstaat de huidige situatie in het laatste decennium van de 20ste eeuw.

Allicht werd het terrein in deze periode afgegraven en genivelleerd met het oog op de constructie van het fitnesscentrum en de aanleg van de bijbehorende parking. Een terreinsnede toont duidelijk de lagere ligging van het terrein ten opzichte van de belendende percelen. Ook een detailopname van het DHM ter hoogte van het projectgebied toont duidelijk aan dat het terrein beduidend lager gelegen is ten opzichte van de directe omgeving.

Verder dient te worden vermeld dat het oprichten van het gebouw en de benodigde verhardingen en nutsvoorzieningen allicht reeds enige schade zou hebben toegebracht indien er zich archeologische resten binnen het projectgebied zouden hebben bevonden.

Samenvattend kunnen we concluderen dat het terrein een lage kans heeft op de aanwezigheid van archeologische resten met een hoog potentieel op kennisvermeerdering omwille van zijn landschappelijke ligging enerzijds en door de aanwijzingen dat het terrein werd afgegraven en genivelleerd anderzijds. Hierdoor lijkt het ons, rekening houdend met de kosten-baten analyse, niet opportuun bijkomende archeologische vooronderzoeken uit te voeren.

- *Wat is de landschapshistoriek van het projectgebied?*

Het plangebied is gelegen op 180 meter ten zuiden van de Grote Nete en situeert zich ten zuiden van het historische centrum van Lier. Op basis van historische cartografische bronnen kan geconcludeerd worden dat het projectgebied zich situeert ter hoogte van de alluviale overstromingszone van de Grote Nete. Op kaarten vanaf het einde van de 18de eeuw tot het begin van de 20ste eeuw wordt het terrein weergegeven als grassig of moerassig land. Ook op een luchtfoto uit 1971 lijkt deze situatie nog steeds hetzelfde te zijn. De ligging van het terrein in de alluviale overstromingszone van de Grote Nete wordt tevens aangetoond door de op de bodemkaart aanwezige gekarteerde bodems binnen het projectgebied. Het grootste deel van het terrein wordt gekarteerd als uiterst natte kleibodem zonder profielontwikkeling.

Pas in de jaren '90 van de 20ste eeuw wordt het terrein in gebruik genomen na de constructie van de Aarschotsesteenweg. Er wordt een fitnesscentrum met bijbehorende verharde parking gerealiseerd. Uit gegevens over het terreinprofiel en de terreinhoogte kan geconcludeerd worden dat het terrein hoogstwaarschijnlijk werd afgegraven en genivelleerd ten tijde van de constructie op het einde van de in de zandleemstreek. De zandleemstreek vormt de overgang van de zandige associaties in het ste eeuw.

- *Welke archeologische sites zijn gekend in of nabij het projectgebied?*

In een straal van 1500 meter rondom het terrein werden reeds archeologische resten aangetroffen vanaf de steentijden tot de nieuwste tijd. Vele vondsten zijn echter het gevolg van veldprospecties, metaaldetectie en de studie van luchtfoto's en cartografische bronnen. Echte archeologische onderzoeken, zijn met uitzondering van diegenen uitgevoerd in het centrum eerder schaars.

Wel werd enkele jaren geleden een archeologisch onderzoek uitgevoerd op 550 meter ten oosten van het terrein. Hier werden resten uit de middeleeuwen aangetroffen. Tijdens een recentelijk uitgevoerde prospectie met ingreep in de bodem op 1500 meter van het projectgebied kwamen de vermoedelijke resten aan het licht van een landelijke nederzetting met hutkommen uit de Romeinse periode.

- *Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische en cultuurhistorisch potentieel van het terrein?*

Gezien de landschappelijke ligging van het terrein in de alluviale vlakte van de Grote Nete heeft het terrein een laag potentieel op de aanwezigheid van archeologische resten die tot stand kwamen ten gevolge van langdurige menselijke aanwezigheid op het terrein.

Cartografische en luchtfotografische opnames van het terrein tonen aan dat het terrein geen cultuurhistorische elementen bevat. Het terrein werd pas in gebruik genomen in het laatste decennium van de 20ste eeuw.

Op basis van de terreinprofielen en het DHM blijkt dat het terrein hoogstwaarschijnlijk werd afgegraven en genivelleerd bij de constructie van de bestaande bebouwing en het aanleggen van de verharding.

- *Wat is de impact van de geplande werken?*

Het slopen van de bestaande bebouwing, het realiseren van betonnen funderingssokkels, het afgraven en realiseren van een betonplaat, het verwijderen van de bestaande verharding en nutsleidingen, het realiseren van een nieuwe verharding, nutspuiten en -leidingen hebben allemaal een negatieve impact op eventueel aanwezige archeologische resten. Echter dient gezegd te worden dat de kans op de aanwezigheid van archeologische resten klein is, gezien de ongunstige landschappelijke ligging van het terrein en het feit dat het terrein werd verlaagd en genivelleerd.

- *Levert het huidige bronnenmateriaal voldoende info op? Zo neen, is er een vervolgonderzoek nodig en welke methode levert het meeste informatie op?*

Op basis van het huidig beschikbare bronnenmateriaal kan besloten worden dat er voldoende informatie beschikbaar is om te kunnen concluderen dat het projectgebied een laag potentieel heeft op archeologische kenniswinst.

De ongunstige landschappelijke ligging en de aanwezige verstoringen ten gevolge van 20ste-eeuwse activiteiten maakt dat de kans op de aanwezigheid van archeologische resten met een hoog potentieel op kennisvermeerdering klein tot onbestaande is.

Daarom raden we aan in het licht van de geplande werken geen bijkomende archeologische onderzoeken te laten uitvoeren.

4. Kennisvermeerderingspotentieel van het projectgebied

Op basis van de beschikbare bronnen kunnen we concluderen dat het projectgebied een lage kans heeft op de aanwezigheid van archeologische resten met een hoog potentieel op kennisvermeerdering.

Op het terrein is bebouwing en verharding aanwezig die in de jaren '90 van de 20ste eeuw werd opgericht. Het terrein werd destijds allicht afgegraven zoals blijkt uit het terreinprofiel en het DHM. Hierdoor zullen eventueel aanwezige archeologische resten reeds verstoord zijn en zal de oorspronkelijke bodemopbouw niet meer bewaard zijn gebleven.

Bovendien situeert het terrein zich op een landschappelijk ongunstige positie. Het terrein bevindt zich in de alluviale en overstromingsgevoelige valleizone van de Grote Nete die 180 meter ten noorden van het terrein stroomt. De natte aard van het terrein wordt aangetoond door de beschikbare cartografische en luchtfotografische bronnen en wordt tevens bevestigd door de gekarteerde bodems binnen het terrein zoals weergegeven op de bodemkaart van Vlaanderen. Het grootste deel van het terrein staat gekarteerd als uiterst natte kleibodem zonder profielontwikkeling. Dit wijst op recent afgezette kleilagen tijdens periodes van overstromingen van de rivier.

Uit bovenstaande kunnen we concluderen dat het terrein een beperkt potentieel heeft op de aanwezigheid van archeologische resten met een hoog potentieel op kennisvermeerdering.

5. Programma van maatregelen

Er werd een vooronderzoek zonder ingreep in de bodem uitgevoerd, dat aangeeft dat er geen bijkomende maatregelen meer nodig geacht worden in het kader van de geplande werken. Al het vooronderzoek dat noodzakelijk is om met voldoende zekerheid een uitspraak te doen over de aanwezigheid en waarde van archeologisch erfgoed werd uitgevoerd.

De impact van de geplande werkzaamheden werd getoetst aan de gekende reeds verstoorde en reeds onderzochte zones, de gekende geologische, bodemkundige en ecologische kenmerken en de gekende archeologische en historische waarden (zie verslag van resultaten van het vooronderzoek).

Belangrijk in de afweging van de noodzaak voor verder vooronderzoek zijn de huidige graad van versterking, de ongunstige landschappelijke ligging, het beperkte potentieel tot kennisvermeerdering en de hieraan gekoppelde meerkost ten gevolge van bijkomend onderzoek.

Naar aanleiding hiervan zijn geen verdere maatregelen vereist. Daarom wordt geen programma van maatregelen opgemaakt. Deze beslissing steunt op onderstaande redenering.

De afweging of verder vooronderzoek noodzakelijk is, gebeurt op volgende wijze:

Na iedere fase in het vooronderzoek volgt verder vooronderzoek, zonder ingreep in de bodem of met ingreep in de bodem, indien op basis van de reeds uitgevoerde fase(s) van het vooronderzoek onvoldoende informatie gegenereerd is om:

- *de hoogstwaarschijnlijke afwezigheid van een archeologische site afdoende te staven*

Hoewel niet kon aangetoond worden dat er zich geen archeologische resten in het projectgebied bevinden, kon wel voldoende worden aangetoond waaruit deze resten zouden kunnen bestaan en dat gezien de reeds aanwezige verstoringen en de ongunstige landschappelijke ligging deze dientengevolge geen groot potentieel op kennisvermeerdering hebben.

- *een gemotiveerde uitspraak te doen over het al dan niet moeten nemen van maatregelen*

Gezien het ontbreken van mogelijke archeologische resten met een hoog potentieel aan kennisvermeerdering dienen geen verdere maatregelen genomen te worden.

- *een plan van aanpak voor een archeologische opgraving op te maken*

Er dient geen archeologische opgraving plaats te vinden in het projectgebied.

- *een plan van aanpak voor een behoud in situ op te maken*

Er dient geen plan van aanpak gemaakt te worden voor een eventueel behoud in situ.

Op basis van het uitgevoerde vooronderzoek kunnen we besluiten dat er voldoende informatie is gegenereerd om een te bekrachtigen archeologienota op te maken die het ontbreken van potentieel op kennisvermeerdering afdoende staft.